

Коли мати ввійшла до хати, дочки почали розповідати, як вони скучили за матір'ю.

— Я скучила за тобою, немов маківка за сонячним променем, — сказала перша дочка.

— Я ждала тебе, як суха земля жде краплину води, — промовила друга дочка.

— Я плакала за тобою, як маленьке пташеня за пташкою, — сказала третя.

— Мені тяжко було без тебе, як бджолі без квітки, — щebetала четверта.

— Ти снилась мені, як троянді сниться краплина роси, — промовила п'ята.

— Я виглядала тебе, як вишневий садочок виглядає соловейка, — сказала шоста.

А сьома дочка нічого не сказала. Вона зняла з ніг матусі взуття і принесла їй в мисці води — помити ноги.

В. Сухомлинський

Запитання

1. Куди поїхала мати?
2. Як виявили дочки свою любов до матері після її повернення?
3. Чия любов справжня?

Сини

Дві жінки брали з криниці воду. До них підійшла третя.

Сивенький дідусь присів на камінчик перепочити.

Ось одна жінка й каже іншим:

— Мій синок спритний і сильний. Ніхто його не подужає.

— А мій співає, як соловейко. Ні в кого такого голосу немає, — каже друга.

А третя мовчить.

— Чого ти про свого сина нічого не скажеш? — питають її сусідки.

— Що ж сказати? Нічого особливого в ньому немає.

Ось понабирали жінки повні відра води й пішли.

І старенький за ними. Йдуть жінки, зупиняються. Болять руки. Хлюпає вода. Ломить спину. Раптом назустріч — три хлопчики. Один через голову перекидається, колесом ходить. Милуються ним жінки. Другий соловейком заливається, пісню співає. Заслухалися жінки. А третій до матері підбіг, узяв у неї відра і поніс.

Питають жінки у старенького:

— Ну що? Як вам наші сини?

— А де це вони? — відповідає старий. — Я лише одного сина бачу.

В. Осєєва

Запитання

1. Що робили жінки біля криниці?
2. Як вихваляла свого сина перша жінка? Друга?
3. Що сказала третя жінка про свого сина?
4. Як поводитися сини під час зустрічі з матерями?
5. Чому дідусь сказав, що бачить лише одного сина?
6. А ти допомагаєш своїй мамі, бабусі?

Сива волосинка

Маленький Михайлик побачив у косі матері три сиві волосинки.

— Мамо, у вашій косі три сиві волосинки, — сказав Михайлик. Мама усміхнулась і нічого не сказала. Через кілька днів Михайлик побачив у материній косі чотири сиві волосинки.

— Мамо, — сказав Михайлик здивовано, — у вашій косі чотири сиві волосинки, а було три... Чого це посивіла ще одна волосинка?

— Від болю, — відповіла мати. — Коли болить серце, тоді й сивіє волосинка...

— А від чого ж у вас боліло серце?

— Пам'ятаєш, ти поліз на високе-високе дерево? Я глянула у вікно, побачила тебе на тоненькій гілці. Серце заболіло, й волосинка посивіла.

Михайлик довго сидів задумливий, мовчазний. Потім підійшов до мами, обняв її і тихо запитав:

— Мамо, а коли я на товстій гілці сидітиму, волосинка не посивіє?

В. Сухомлинський

Запитання

1. Що побачив Михайлик в косі у матері?
2. Від чого з'явилися у мами сиві волосинки?
3. Чому через кілька днів сивих волосинок у матері стало більше?
4. Чи зрозумів Михайлик, від чого в мами з'явилися сиві волосинки?

Хто кого веде додому

У дитячому садочку хлопчики-однолітки Василько і Толик. Обом по п'ять років, їхні матері працюють. Коли повертаються з роботи, заходять у дитячий садочок. Мати одягає Василька, бере його за руку й каже:

— Ходімо, Васильку, додому.

А Толик одягається сам, бере маму за руку й каже:

— Ходімте, мамо, додому.

Дорогу перемело. Є тільки вузьенька стежечка серед снігових заметів.

Мати Василькова йде по снігу, а син стежечкою. Бо мама веде Василька додому.

Толик йде по снігу, а мати стежечкою. Бо Толик веде маму додому.

Минуло дванадцять років. Стали Василько й Толик сильними, стрункими, красивими юнаками.

Якось занедужала тяжко Василькова мати.

Того самого дня важко захворіла і Толикова мати.

Лікар жив у сусідньому селі за кілька кілометрів. А було це взимку, дорогу засипало снігом.

Василько вийшов за ворота, глянув на сніг та й каже:

— Хіба можна по такому снігові йти?
Постояв трохи Василько й повернувся до хати.
А Толик пішов глибоким снігом у сусіднє село й повернувся з лікарем.

В. Сухомлинський

Запитання

1. Як поверталися з дитячого садка додому Василько з мамою?
2. Як поверталися з дитячого садка додому Толик з мамою?
3. Чому Толик привів лікаря до хворої матері, а Василько — ні?

Яблуко в осінньому саду

Пізнньої осені маленькі близнятка Оля й Ніна гуляли в яблуневому саду. Був тихий сонячний день. Майже все листя з яблунь опало і шурхотіло під ногами. Тільки де-не-де на деревах залишилося поживкле листячко.

Дівчатка підійшли до великої яблуні. Поруч із жовтим листком вони побачили на гілці велике рожеве яблуко.

Оля й Ніна аж скрикнули від радості.

— Як воно тут збереглося? — з подивом запитала Оля.

— Зараз ми його зірвемо, — сказала Ніна і зірвала яблуко.

Кожній хотілося потримати його в руках.

Оля хотіла, щоб яблуко дісталось їй, але вона соромилась зізнатися у цьому, а тому сказала сестрі:

— Хай тобі буде яблуко, Ніно...

Ніні теж хотілося, щоб яблуко дісталось їй, але вона теж соромилась висловити це бажання, тому сказала сестрі:

— Хай тобі буде яблуко, Олю...

Яблуко переходило з рук у руки, дівчатка не могли дійти згоди. Та ось їм обом сяйнула одна й та ж думка: вони прибігли до мами радісні, схвильовані.

Віддали їй яблуко.

В маминих очах сяяла радість.

Мама розрізала яблуко і дала дівчаткам по половинці.

В. Сухомлинський

Запитання

1. Що знайшли Оля й Ніна в осінньому саду?
2. Чому дівчатка передавали яблуко одна одній?
3. Що вони вирішили зробити з яблуком?
4. Чому зраділа мама?
5. Як ти гадаєш, для чого мама розділила яблуко порівну між сестрами?

А серце тобі нічого не наказало?

Андрійко прийшов зі школи і побачив заплакану матір. Він поклав книжки й сів за стіл. Чекає обіду.

— А тата відвезли в лікарню, — каже мати. — Занедужав батько.

Вона чекала, що син занепокоїться, стривожиться. Та син був незворушний, спокійний.

Мати великими очима дивилась на Андрійка.

— А нам завтра до лісу йти, — каже Андрійко. — Завтра ж неділя. Учителька наказала, щоб усі прийшли до школи о сьомій ранку.

— То куди ж ти підеш завтра? — запитала мати.

— До лісу... Як наказала вчителька.

— А серце тобі нічого не наказало? — спитала мати й заплакала.

В. Сухомлинський

Запитання

1. Чому мама дивилась на Андрійка великими очима?
2. Чому мама заплакала?
3. Яких людей називають безсердечними?

Чого заплакав Мишко?

У гості до Мишка прийшов однокласник Федько, та й розповідає:

— Тато мій учора їздив до міста. Привіз мені подарунки: нові ковзани і ліхтарик.

Мишко мовчки слухав розповідь товариша і дивився у вікно. Федько запитав:

— Може, принести ковзани, подивишся?

— Ні, не треба, — відповів Мишко і заплакав. Здивувався Федько. Прийшов додому й питає маму:

— Чого Мишко заплакав, коли я йому про татів подарунок розповів?

— Бо Мишків батько покинув сім'ю. Твоя радість ще раз йому про горе нагадала. Не можна з нещасною людиною своїм щастям хвалитися.

Федько й задумався.

В. Сухомлинський

Запитання

1. Якою радістю поділився Федько із однокласником Мишком?
2. Чого заплакав Мишко?
3. Чому не можна хвалитися?

Легенда

Людина завше знаходить те, чого прагне. Жив собі колись чоловік. Він сидів на краю оази, перед брамою близькосхідного міста. Якось один юнак наблизився до нього і спитав: «Я ніколи не бував у цих краях. Які люди тут мешкають?»

Старець відповів питанням: «А які були мешканці у місті, з якого ти прибув?»

«Себелюбні й недобрі. Тому я з легким серцем забрався звідти».

«Такі самі й тутешні люди», — відповів старець.

Невдовзі до нього підійшов інший юнак і спитався про те саме.

«Я щойно прибув сюди. Які мешканці у цьому місті?»

Старець запитав: «А які жили у місті, з якого ти приїхав?»

«Добрі, шляхетні, гостинні та привітні. Я мав серед них багато друзів — і тому так жаль було їх залишити».

«У цьому місті люди такі самі», — відказав йому старець.

Купець, що саме напував своїх верблюдів, чув ці розмови, і коли другий хлопець віддалився, докорив старому: «Як ти можеш давати дві протилежні відповіді на те саме питання?»

«Сину мій, — відповів старець, — Кожен носить свій світ у своєму серці. Той, хто не знайшов нічого доброго у минулому, не знайде його і в майбутньому. Натомість той, хто мав друзів в іншому місті, у цьому також знайде вірних і добрих приятелів. Люди-бо такі, якими ми їх бачимо».

Б. Ферреро

Запитання

1. Про що запитав перший юнак і яку відповідь отримав? А другий?
2. Чому відповіді на одне запитання були різні?

Рахунок

Одного вечора, коли мати готувала вечерю, одинадцятилітній син прийшов на кухню з карткою в руці.

З офіційним виглядом дитина поклала картку перед мамою. Мати витерла об записку руки і прочитала: «Очищення стежки від бур'янів — 1 гривня; прибирання кімнати — 2 гривні; купування молока — 50 копійок; догляд за сестричкою (3 вечори) — 3 гривні; отримання відмінних оцінок (із двох предметів) — 5 гривень; викидання сміття щовечора — 2 гривні; разом — 13 гривень 50 копійок».

Мати спантеличено подивилась синові у вічі. Її пам'ять перебирала спомины. Тоді вона взяла ручку і на зворотньому боці картки написала:

«За те, що я носила тебе під серцем 9 місяців — 0 гривень; за ночі, проведені коло твого ліжка, коли ти хворів — 0 гривень; за хвилини, коли потішала тебе у смутку — 0 гривень; за те, що витирала твої сльози, коли ти плакав — 0 гривень; за те,

що всього тебе навчала день за днем — 0 гривень; за все, що даю тобі щоднини — 0 гривень; разом — 0 гривень».

Мати скінчила писати й посміхаючись віддала картку синові. Той прочитав написане і на його очах виступили сльози.

Хлопець перевернув картку і підписав під своїм рахунком: «Оплачено». А потому кинувся мамі на шию і палко розцілював.

Б. Ферреро

Запитання

1. Що було записано на картці, яку приніс матері син?
2. Чому мама була спантеличена?
3. Що вона відписала синові?
4. Чи зрозумів син свою провину?

Окуляри

Хлопчик був змушений носити окуляри. Товариш запитав його: «Чи не заважає тобі те, що мусиш носити окуляри?».

— Ні, але хочу такі, як носить моя бабуся! — відповів він. — Мама каже, що вона завжди зуміє зауважити, коли хтось втомлений, наляканий або ж сумний. Знає, коли ми потребуємо допомоги, збагне одразу, якщо чимось схвильовані чи хочемо про щось поговорити. Та найголовніше те, що в кожному вміє запримітити щось добре.

Малюк продовжував: «Колись запитав у бабусі, як їй вдається помічати все те, чого не зауважують інші. Бабуся відповіла, що така здатність прийшла до неї лише тоді, коли постаріла. Тому переконаний: уся справа в її окулярах!».

Б. Ферреро

Запитання

1. Що розповів хлопчик про свою бабусю?
2. Чому його бабуся така уважна до інших людей?
3. А ти помічаєш біди та негаразди людей, що оточують тебе? Приділяєш їм увагу?

Блакитне каміння

Дівчатко підійшло до ювелірного магазину і притиснуло носика до вітрини. Її очі кольору неба радісно блиснули.

Рішучим кроком вона увійшла всередину і вказала пальцем на прекрасне намисто із блакитної бірюзи:

— Мені потрібен подарунок для старшої сестри. У неї сьогодні день народження.

Власник крамниці недовірливо запитав:

— Скільки в тебе грошей?

Дівчинка відкрила металеву скриньку і перевернула її. На прилавок упало кілька монет, квіточок, декілька мушель і ще якихось фігурок.

— Вистачить? — запитала гордовито. — Відколи померла наша мама, сестра замінила її мені. Я думаю, що подарунок зробить її щасливою. Це каміння має такий самий колір, як її очі.

Ювелір загорнув шкатулку із намистом у червоний із позолотою папір і простягнув її дівчинці.

Минула година, коли в магазин увійшла прекрасна дівчина із волоссям кольору меду і блакитними очима. Вона поклала на прилавок шкатулку.

— Це намисто куплене тут?

— Так, панночко.

— Яка його ціна?

— У моїй крамниці ціни договірні і не розголошуються.

— Але у моєї сестри було кілька дрібних монет. Вона ніколи не змогла б заплатити за таке намисто.

Повертаючи дівчині шкатулку, ювелір лагідно відповів:

— Твоя сестра заплатила ціну вищу, ніж будь-хто інший: вона віддала все, що мала.

За Б. Ферреро

Запитання

1. Який подарунок хотіла зробити дівчинка і для кого?
2. Чому ювелір вирішив віддати коштовність маленькій дитині?
3. Що ти можеш розповісти про вдячність?

Про Людмилку

Першокласниця Людмилка поверталася зі школи додому. Її супроводжувала бабуся. Було тепло. Людмилка йшла в одному платтячку, розмахуючи руками. А бабуся несла в одні руки Людмилчину курточку, а в другій — портфель з книжками та ще й кошик з продуктами.

По дорозі вони зустріли Наталку. Наталка привіталась і питає:

— А чого це ти, Людмило, ідеш пішки? Чому бабуся не візьме тебе на руки?

— Та хіба я маленька? — образилася Людмилка.

— Ні, ти не маленька, але ти дуже бережеш свої ручки. Так чому б тобі не поберегти й ніжки? — сказала Наталка.

В. Карасьова

Запитання

1. Як поверталися зі школи Людмилка із бабусяю?
2. Що зауважила Наталка?
3. Чи шанує Людмилка свою бабуся?

Морозиво за поцілунок

«Якось одного спекотного дня я приготувала ріжки з морозивом і сказала чотирьом дітям, що вони можуть купити їх за один цілунок. Діти одразу вишикувалися у чергу, щоб «придбати» морозиво. Троє менших швидко цмокнули мене у щоку, вхопили по ріжку і вибігли надвір. Коли надійшла черга найстаршого сина, то він поцілував мене двічі.

«Решту залиш собі», — сказав він, посміхаючись».

Б. Ферреро

Запитання

1. Чим вирішила потішити мама своїх дітей у спекотний день?
2. Як діти повинні були розраховатися з мамою?